

Huvudman

Trollhättans kommun
utbildning@trollhattan.se

Ärendet

Tillsyn av grundskola Hjortmosseskolan 6 i Trollhättans kommun.

Beslut

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Trollhättans kommun en anmärkning avseende brister rörande skolans upprättande av en plan mot kränkande behandling, utarbetandet av ordningsregler samt tillgång till elevhälsa. Trollhättans kommun ska senast **onsdag den 17 maj 2023** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser extra anpassningar och särskilt stöd samt undervisning i svenska som andraspråk.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2022:7251) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2022 inlett en tillsyn av Hjortmosseskolan 6 i Trollhättans kommun. Skolenheten består av årskurs 6 men delar lokaler med förskoleklass och årskurserna 1-5. I förevarande tillsyn omfattas endast Hjortmosseskolan 6 som består av 60 elever och leds av en rektor.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Hjortmosseskolan 6 följer gällande bestämmelser om skolans arbete för att motverka kränkande behandling, arbetet för att skapa studiero, tillgång till elevhälsa samt elevers rätt till undervisning i svenska som andraspråk.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 9 och 10 november 2022. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Anmärkning

Skolans upprättande av en plan mot kränkande behandling samt utarbetandet av ordningsregler

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har i utredningen begärt in verksamhetens plan mot kränkande behandling. Trollhättans kommun har skickat in en sådan plan för höstterminen 2020 – vårterminen 2021. Rektorn uppger i sin intervju med Skolinspektionen att en plan mot kränkande behandling saknas för föregående läsår men att rektor för Hjortmosseskolan F-5 har påbörjat arbetet med att upprätta en aktuell plan och att Hjortmosseskolan 6 kommer att använda sig av den planen när den är färdigställd. Både elevhälsan och rektor uppger att det än så länge inte finns något arbete med att upprätta en aktuell plan mot kränkande behandling. Under sin intervju med Skolinspektionen uppger lärarna att rutinen rörande anmälan av kränkande

behandling till rektor är tydlig och att alla i personalen är införstådda i hur en sådan anmälan görs. Upplevelsen hos lärarna är att alla kränkningar anmäls och att personalen agerar mot kränkande behandling, även med beaktande av uppgiften att ingen kränkning anmäls vid tidpunkten för Skolinspektionens besök.

I Skolinspektionens informationsinhämtning har Trollhättans kommun inkommit med ett dokument innefattande ordningsregler för Hjortmosseskolan 6. Av intervju med lärarna framgår att inskickade ordningsregler tagits fram för flera år sedan och därmed inte utarbetats under medverkan av eleverna inför nuvarande läsår. Under rektorsintervjun framkommer att det upprättats ett så kallat "Förväntansdokument" med förhållningsregler för innevarande läsår. Detta har dock inte heller utarbetats under medverkan av eleverna. Vidare framgår att det finns skriftliga rutiner för omhändertagandet av mobiltelefoner.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att det för varje skolenhet ska finnas skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning enligt 4 b-4 d §§. Rektorn beslutar om sådana rutiner (5 kap. 4 e § skollagen).

Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler (5 kap. 5 § skollagen).

Personalen får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Detta innefattar en befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar.

En åtgärd enligt första stycket får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

Enligt de förutsättningar som anges i 7-23 §§ får det beslutas om utvisning ur undervisningslokalen, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering utanför den egna skolenheten, avstängning och omhändertagande av föremål. Även sådana åtgärder får vidtas endast om de står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter (5 kap. 6 § skollagen).

Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 7 § skollagen).

Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan (6 kap. 8 § skollagen).

En plan mot kränkande behandling enligt 6 kap. 8 § skollagen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna vid den verksamhet som planen gäller för. Utformningen och omfattningen av elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad (2 § förordningen [2006:1083] om barn och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling).

En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det föreligger brister i skolenhetens målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling då det saknas en aktuell plan mot kränkande behandling. Det finns heller ingen plan för föregående läsår. Det ska upprättas en plan mot kränkande behandling varje år. Planen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna vid den verksamhet som planen gäller för. En uppföljning av elevernas upplevelse av trygghet och risker för kränkningar på skolenheten är nödvändig för att kunna sätta in åtgärder som möter behoven.

Skolinspektionen bedömer vidare att det föreligger brister i arbetet med att skapa gemensamma och aktuella ordningsregler för skolenheten. Vid intervjuer och genomgång av skolans ordningsregler framkommer att ordningsreglerna är framtagna för flera år sedan och därmed inte har utarbetats under medverkan av eleverna på skolenheten.

Tillgång till elevhälsa

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervjuer med rektorn och elevhälsan framgår att det inte finns någon psykolog på skolenheten som deltar i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Elevhälsan och rektorn säger att psykologen inte deltar på elevhälsans möten på skolenheten. Enligt elevhälsan är psykologen inte med i planering, genomförande eller utvärdering av förebyggande och hälsofrämjande insatser på skolenheten vilket bekräftas av rektorn. Elevhälsan och rektorn säger vidare att psykologen uppdrag är behovsstyrt och att skolpsykologen tas in vid behov för handledning i enskilda elevärenden. Vad gäller övriga kompetenser inom elevhälsan finns det tillgång till skolsköterska, skolläkare, kurator och personal med specialpedagogisk kompetens.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att det för eleverna i grundskolan ska finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. (2 kap. 25 § skollagen).

Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 276) framgår att arbete med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper samt att det finns kompetens att tillgå för detta arbete. Det är också angeläget att samverkan sker med övrig hälso- och sjukvård samt med socialtjänsten. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör elevernas arbetsmiljö, skolans värdegrund som t.ex. arbetet mot kränkande behandling och undervisningen om tobak, alkohol och andra droger och övrig livsstilsrelaterad ohälsa, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning m.m. Elevhälsa har ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor. I förarbetena anges vidare (prop. 2009/10:165 s. 656-657) att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande och omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Detta innebär att elevhälsan ska bidra till skapandet av miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Elevhälsan ska också stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolenheten saknar tillgång till samtliga a kompetenser i elevhälsan. Utredningen visar att det saknas tillgång till psykolog som deltar i elevhälsans uppdrag, i vilket såväl individuellt som generellt inriktade insatser ingår och som omfattar åtgärdande, förebyggande och hälsofrämjande insatser. Att psykolog vid behov kan kontaktas för handledning i enskilda elevärenden förändrar inte denna bedömning eftersom psykologen i övrigt inte deltagit elevhälsans arbete och uppdrag vid skolenheten vilket är en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Trollhättans kommun verksamhet vid Hjortmosseskolan 6 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller upprättande av en plan mot kränkande behandling

samt utarbetandet av ordningsregler. Utredningen visar emellertid att personalen på skolan motverkar kränkande behandling genom att agera i situationer där kränkningar uppstår samt anmäla dessa till rektorn. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela ange Trollhättans kommun en anmärkning.

Skolinspektionen har vidare bedömt att Trollhättans kommun verksamhet vid Hjortmosseskolan 6 inte uppfyller författningarnas krav vad gäller tillgången till elevhälsa eftersom psykolog på skolenheten inte deltar i elevhälsans generella insatser såsom förebyggande och hälsofrämjande arbete. Utredningen visar emellertid att eleverna ges tillgång till resterande kompetenser inom elevhälsan som genomför ett förebyggande och hälsofrämjande arbete. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela ange Trollhättans kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Undervisning i svenska som andraspråk

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av lärarintervjun framkommer att flera lärare tycker att undervisningen i svenska som andraspråk inte fungerar bra och att lärarna inte kan genomföra undervisningen i svenska som andraspråk på det sätt som de önskar. Det beror på att undervisningen i svenska respektive svenska som andraspråk hålls i ett och samma klassrum av en lärare. Läraren delar in eleverna i grupper och försöker differentiera utifrån respektive kursplan. Skolinspektionen har, efter skolbesöket, begärt in kompletterande uppgifter rörande beslut om undervisning i svenska som andraspråk samt planering av denna. Av huvudmannens svar framgår att rektorn har fattat beslut om undervisning i svenska som andraspråk för de elever som har behov av sådan undervisning och det beskrivs hur rektorn följer upp undervisningen. Det framgår även att en större översyn av undervisningens upplägg ska göras utifrån de uppgifter som framkommit under Skolinspektionens besök. Det anges att den uppdelning av undervisningen för elever som ska ha undervisning i svenska som andraspråk i en särskild grupp respektive tillsammans med elever som undervisas i svenska inte genomförts under hösten men ska komma igång under våren 2023. I väntan på detta undervisas alla elever i klassrummet och det gör att de inom klassens ram måste planera och tänka till så att de i möjligaste mån tillgodoser de elever som läser svenska som andraspråk.

Rättslig reglering

I skollagen anges att undervisningen i grundskolan bland annat ska omfatta ämnet svenska eller ämnet svenska som andraspråk (10 kap. 4 § skollagen).

Av skolförordningen framgår att undervisning i svenska som andraspråk ska, om det behövs, anordnas för

1. elever som har ett annat språk än svenska som modersmål,
2. elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet, och
3. invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare.

Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev. (5 kap. 14 § skolförordningen [2011:185])

Undervisning i svenska som andraspråk ersätter undervisning i svenska.

Svenska som andraspråk får därutöver anordnas

1. som språkval i grundskolan och specialskolan,
2. som elevens val, eller
3. inom ramen för skolans val (5 kap 15 § skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Trollhättans kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller undervisning i svenska som andraspråk.. Ärendet ska därför avslutas i denna del. Skolinspektionen vill i sammanhanget lyfta vikten av att elever som behöver och ska läsa svenska som andraspråk undervisas enligt ämnets kursplan oavsett hur skolan väljer att organisera undervisningen.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare och representanter för elevhälsan framkommer att elever som befaras inte nå de betygsriterier som minst ska uppnås ges stöd i form av extra anpassningar. Lärarna gör extra anpassningar både på grupp- och individnivå och följer upp dessa genom att följa elevernas resultat. När en elev trots intensifierade och differentierade extra anpassningar inte befaras att nå betygsriterierna anmäls behov av utredning av särskilt stöd. Specialpedagogen genomför utredningen om behovet av särskilt stöd och rektorn beslutar om upprättandet av åtgärdsprogram eller att inte upprätta åtgärdsprogram.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt. Detta gäller elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet (3 kap. 5 § skollagen).

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Mikaeil Yousefi

Beslutsfattare
Signerat av: Mikaeil Yousefi

X Jin Sarac Batifi

Föredragande
Signerat av: Jin Sarac Batifi

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Lars Gustafsson och undervisningsråd Elisabeth Fogelberg medverkat.